

БӨЛІМ: БАЛАБАҚША

Мектепке дейінгі ортаңғы топ балаларының математикалық түсініктерін дидактикалық ойын арқылы дамытудағы іс-әрекеттер

ЖАРИЯЛАНДЫ
12.05.2022

ТІРЕК СӨЗДЕР

ата-анаға кеңес, ата-анамен жұмыс, бала дамуы, балабақша, балабақша әдістемесі, балабақша бағдарламасы, балабақша қазақша, балабақша тәрбиешісі, балалар дүниесі, балалар ойыны, балалар тәрбиесі, балалар үшін, балалармен жаттығу, балалармен жұмыс, балалармен тәрбие, баланың дамуы, дамыту ойындары, ерте даму, ерте оқу, креативті тәрбие, қимылды ойындар, логопед, мектепке дейінгі тәрбие, ойын әдістемесі, педагогика, сенсорлық даму, сөйлеуді дамыту, тәрбие және оқыту, тәрбиеші, тіл дамыту

СІЛТЕМЕ

<https://bilimger.kz/120519/>

Дадеш Ұлбосын Кеңесбайқызы

Манаш Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университетінің

«Мектепке дейінгі оқыту және тәрбиелеу» мамандығының 4 курс студенті, Петропавл қаласы.

Gulbanu.dadesh@mail.ru

Аңдатпа: Мақала математика мәселелері бойынша тәрбиеленушілердің дидактикалық ойындар арқылы түсініктерінің қалыптасуы туралы. Мәселенің өзектілігі ашылады, балалармен жұмыс бағыттары, формалары мен әдістері туралы айтылады.

Түйін сөздер: тәрбие – воспитание – breeding, балабақша – детский сад – kindergarten.

Қазіргі мектепке дейінгі педагогикада мектепке дейінгі мекемелерде білім

беру жұмысын ұйымдастыру мәселесі ерекше орын алады. Бұл бүгінгі таңда адамгершілік, зорлық-зомбылық, субъективтілік, тұтастық және интегративтілік принциптеріне бағытталған білім беру жұмыстарын құру қажеттілігі туралы мәселенің өткір болуымен байланысты.

Бұл балаға білім беру процесінің субъектісі ретінде адамгершілік көзқарас және белсенді әлеуметтенудің сәтті және аз ауыр өтуі үшін оның ішкі әлеуетін дамыту қажеттілігі мектепке дейінгі тәрбие мен білім беруді дамытудың қазіргі кезеңіндегі жетекші тенденциялар ретінде қарастырылады. Мектепке дейінгі дидактика баланың толыққанды дамуы ол үшін қызықты, мауды іс-әрекетте жүзеге асырылуы керек деген ережеге негізделген. Сондықтан білім беру процесін жобалаушы мұғалім балаға өзіне тән іс-әрекеттің барлық түрлерін [4].

Мектеп жасына дейінгі сабақтарда математикалық ұғымдар процесінде дидактикалық ойынды қолдану мәселесі қазіргі уақытта өзекті болып табылады. Мәселенің өзектілігі, ең алдымен, математикалық идеялар ақыл-ой әрекеттеріне әсер етеді. Мәселенің өзектілігі, ең алдымен, математикалық идеялар психологтардың ақыл-ой әрекеттеріне әсер ететіндігімен және балаларда математиканың қалыптасуы пәндік-сенсорлық белсенділікке негізделуі керек, оның барысында барлық білімді игеріп, санақтарды саналы түрде игереді, өлшемдер жалпы ұғымдарда берік негіз алады.

Дидактикалық ойындар ойынды үйрету мақсатында арнайы жасалған немесе бейімделген ойындар.

Дидактикалық ойынның мәні балалардың ойын түрінде ұсынған, шешімдерді өздері тауып, белгілі бір қиындықтарды еңсеретін ақыл-ой мәселелерін шешетін фактісі болып табылады. Бала практикалық және ойын сауық сияқты психикалық міндеттерді қабылдайды: бұл оның психикалық белсенділігін арттырады.

Осылайша, әртүрлі жағдайларда, өз білімін қолдана білу қабілеті, нәтижесі дамиды. Бұл балалардың ойындар мазмұнын құрайтын заттар мен құбылыстар туралы нақты білімі болған жағдайда ғана мүмкін болады. Дидактикалық ойындар мен ойындарды оқыту әдістерінің мақсаты білім беру міндеттеріне кешуді жеңілдету болып табылады. Дидактикалық ойын оқытудың ойын әдісі ретінде екі түрі бойынша қарастырылады: оқыту-ойындары және дидактикалық ойындар. Бірінші жағдайда жетекші рөл балалардың жұмысқа деген қызығушылығын арттыруға, ойын жағдайын қалыптастыруға, бәсекелестің элементтерін енгізуге және т.б. әртүрлі ойын техникаларын қолдану тәрбиешіге тиесілі. [1,5].

Ойынның әр түрлі пайдалылығы бір ғасырдан астам уақытқа белгілі, бірақ қазіргі жағдайда оның танымдық белсенділікті қалыптастырудағы және мектеп жасына дейінгі балалардың логикалық саласын дамытудағы, өз бетінше білім алу қабілетін дамытудағы рөліне ерекше назар аудару керек. Психологиялық-педагогикалық жағдайлар

анықталды, оларды сақтау мектепке дейінгі білім беру мекемелерінің ересек тәрбиеленушілерінің логикалық саласын дамытуды қамтамасыз етеді.

Жас баланы сан ұғымымен алғаш таныстырып отырған тәрбиеші үшін бұл ұғымның дамуының ұзақ жолын білу тек қызықты ғана емес, ол қажетте. Бұл болса, осы ұғымды игеруде балалардың қандай қиыншылықтарды жеңуге тура келгенін тәрбиешінің түсініп алуына көмектеседі. Біздің өте ертедегі ата – бабаларымыз сандарды білмеген. Қай халықта алғашқы математикалық түсініктердің қашан пайда болғаны белгісіз. Бірақ санау, әр түрлі жиындарды салыстыру адам қоғамы дамуының алғашқы кездерінен бастап- ақ қажет болды. Егер де белгілі бір машинаны, ғылымдағы қандай да бір теорияны ойлап тапқан адам туралы айта алатын болсақ, ал санауды, өлшеуді кім ойлап тапқанын айта аламыз. Әр халық қарапайым математикалық түсініктерді қалыптастыру барысында өз әдістерін жасаған. Мыңдаған жылдарға созылған тәжірибе негізінде адамдар белгілі бір тұжырымдар жасап, оларда ұғымдар қалыптасқан. Сол ұғымдарды барлық адамзат меңгере бастаған. Ең алғаш адамдар сан есім сөздерді білмейтін, ол дерексіз сан ұғымын әлі де меңгере қоймағанды. Алайда өздерінің тіршілігі үшін керекті жиындарды іс жүзінде айыра алатын. Осы тақырып бойынша яғни балалардың қарапайым математикалық түсініктерін қалыптастырудың бірден – бір әдісі сан ұғымын қалыптастыру арқылы оны санау мен игеру болып табылады. Соның бірі қолмен санау әдісін атауға болады. [3]

Қоғамның ілгері қарай дамуына байланысты адамның жиынтықтарды қабылдап қана қоймай, оларды оларды жасап отыруына тура келген. Осы қажеттіліктің әсерінен қолмен санау деп аталатын әдіс пайда болды. Кез келген жиынтықтың элементтерін адам қолы мен аяғының саусақтарымен, тіпті кейбір дене мүшелерімен сәйкестейтін болды. Мәселен, этнографтардың жазуы бойынша, полинезиялықтар қол – аяғының саусақтарымен қоса, денесінің басқа мүшелерін белгілі бір тәртіппен пайдаланған екен. Санауды сол қолының шынашағынан бастап, білегіне, шынтағына, иығына қарай жылжытып, жалғастыра береді екен. Ежелгі заманда қандай оқыту методтары пайдаланылғаны дәл анық емес, алайда ол кездегі методтар догматтық, дәлелсіз болды деген жорамалдың негізі бар. Мысалы, египеттіктердің қолжазбаларында «Мұны былай істе» немесе «Қалай қабылданған болса, солай істе» деген нұсқаулар бар. Ертедегі Индия қолжазбаларында осыған ұқсас ұсыныстар беріледі. [1]

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Жиенбаева С.Н Мектепалды балаларын еңбекке баулу. – Алматы. 2007.– 200 б.;
2. Меңжанова А.Н Мектеп жасына дейінгі педагогика: Рауан – Алматы, 2002.;
3. Бахмутский, А.Е. Педагогика: учебник/А.Е. Бахмутский. – Санкт-Петербург: Питер пресс, 2017. – 304 с.;
4. Иманбеков М.М., Абылайхан С.М. Мектепке дейінгі білім беру мен тәрбиелеудегі

қазіргі педагогикалық технологиялар Алматы,2019ж,98

5.Выготский Л.С. Мышление и речь: собрание сочинений в 6 томах, М. 2012г.

ҚМ АА Күәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.